

2 februari 2026

Finansdepartementet
alice.hallman@regeringskansliet.se
Er referens/dnr
Fi 2025/01857

Vår referens
Jakob Steinstö, Grafiska Företagen

Grafiska Företagens yttrande över Produktivitetskommissionens betänkanden SOU 2024:29 Goda möjligheter till ökat välbefinnande och SOU 2025:96 Fler möjligheter till ökat välbefinnande

Grafiska Företagen är en bransch- och arbetsgivarförening som företräder företag inom den grafiska branschen. Grafiska Företagen har ca 350 medlemmar med ca 10 000 anställda. Företagen är till större del tryckerier och företag som skapar förpackningar.

Grafiska Företagen har tagit del av utredningens slutbetänkanden och vill framföra följande synpunkter.

Sammanfattande ställningstagande

Grafiska Företagen är i grunden positiva till Produktivitetskommissionens arbete och de framlagda betänkandena. Vi delar kommissionens övergripande analys att Sveriges produktivitetstillväxt behöver stärkas för att säkra vårt framtida välbefinnande. Förslagen spänner över många viktiga områden och vi ser att flera av dem, om de genomförs, skulle kunna ha en betydande positiv inverkan på våra medlemsföretags konkurrenskraft.

Våra medlemmar, som till stor del utgörs av små och medelstora företag, är direkt beroende av ett gott företagsklimat. Vi har därför valt att i detta yttrande särskilt fokusera på de förslag som rör regelförenklingar och minskad administrativ börda, vilket vi ser som ett av de mest centrala områdena för att frigöra företagets potential och främja produktivitet.

Särskilt viktigt förslag gällande regelförenklingar

Grafiska Företagen instämmer med kommissionen och Svenskt Näringslivs remissvar om att regelbördan är ett betydande hinder för företagets tillväxt och utveckling. Den administrativa tid som läggs på regelefterlevnad är tid som inte kan läggas på kärnverksamhet, innovation och kundrelationer. Vi vill därför särskilt understryka vikten av följande förslag och inriktningar:

- **Skärpta krav på konsekvensutredningar:** Vi stödjer helhjärtat förslaget om att skärpa kraven på myndigheters konsekvensutredningar vid ny eller ändrad reglering. Det är avgörande att den samlade samhällsekonomiska effekten och de administrativa kostnaderna för företagen analyseras noggrant innan nya regler införs. En dåligt utredd regel kan orsaka betydande skada för konkurrenskraften.
- **Central samordning för regelförenkling:** Vi ser positivt på förslaget att ge en myndighet, förslagsvis Ekonomistyrningsverket (ESV), ett tydligt samordnande ansvar för statens arbete med regelförenkling. En central funktion som kan granska, utvärdera och stödja andra myndigheter i deras arbete med regelförenkling skulle skapa ett välbehövligt tryck i frågan.
- **Effektivare tillståndprocesser:** Långa och oförutsägbara tillståndprocesser hämmar investeringar och utveckling. Vi stödjer förslagen om att effektivisera dessa processer, bland annat genom att samordna tillståndsärenden i högre grad och på sikt utreda en samlad tillstånds- och tillsynsmyndighet. Principen om att ändringstillstånd ska vara huvudregel vid förändring av befintlig verksamhet är särskilt viktig för att underlätta för företag som vill utvecklas och moderniseras.
- **Minskad detaljeringsgrad i föreskrifter:** Vi vill även lyfta fram vikten av att se över och minska detaljeringsgraden i myndighetsföreskrifter. Ofta är det inte lagen i sig, utan myndigheternas detaljerade och ibland överdrivet komplexa tolkningar, som skapar den största administrativa bördan.

Utöver ovanstående övergripande punkter vill vi ge dessa konkreta svar:

3.5.8 Samhällsekonomiskt effektiva krisstöd

Grafiska Företagen avstyrker förslaget att slopa det öppna och permanenta systemet för statligt stöd vid korttidsarbete. Vi hänvisar till det remissvar som vi parter inom industrin har lämnat.

5.3.1 Underlätta för högkvalificerad arbetskraftsinvandring

Vi hänvisar till Svenskt Näringslivs remissvar i synen på avsnittets bedömningar och förslag. Vi vill samtidigt anföra att arbetskraftsinvandring är en viktig del i kompetensförsörjningen även till yrken som inte berörs i betänkandet

5.3.2 Lönebildningen bör bli mer flexibel

Förslag: Medlingsinstitutet ges i uppdrag att analysera hur en flexiblare lönebildning kan åstadkommas.

Grafiska Företagen avstyrker förslaget. Industriavtalet, och det så kallade ”märket”, är en grundpelare i den svenska modellen. Industriavtalet kom ursprungligen till på bland annat regeringens initiativ. Uppmaningen från regeringen till parterna var att framlägga förslag om förändringar av förhandlings- och lönebildningssystemet i syfte att säkerställa en bättre fungerande lönebildning, som överensstämmer med de genomsnittliga lönekostnadsökningarna i EU-länderna och därmed gör det möjligt att kombinera låg arbetslöshet och stabila priser.

Lönebildningen är parternas ansvar. Industrins parter samarbetar för att säkerställa en stabil lönebildning i Sverige och beaktar därvid lönebildningens konsekvenser på inflation, sysselsättning och konkurrenskraft. En sund och bärkraftig lönebildning förutsätter att förbundsavtalen inom industrin, som är kärnan i den internationellt konkurrensutsatta sektorn, utgör kostnadsnorm och vägledning för arbetskraftskostnader på svensk arbetsmarknad.

Ökad statlig inblandning i lönebildningen på svensk arbetsmarknad skulle utmana den fungerande svenska modellen och öka risken för konflikter på arbetsmarknaden. Detta skulle kunna vara fallet ifall vissa grupper på arbetsmarknaden ser en möjlighet att genom konflikt tillskansa sig en högre löneökning än vad märket tillåter.

5.3.3 Sänk den statliga inkomstskatten

Grafiska Företagen har inget att erinra mot kommissionens förslag.

5.3.4 Mer ändamålsenliga och effektivare utbildningsval

Fler kortare utbildningar som efterfrågas av näringslivet.

Grafiska Företagen avstyrker förslaget men delar utredningens ambition. Precis som utredningen konstaterar finns det brister i tillgången på träffsäkra utbildningar gentemot efterfrågade yrkesroller som är efterfrågade i näringslivet. Yrkeshögskolan i sin helhet och utbildningsformer som kurser och YH flex har visat att denna typ av utbildning går att anordna. Samtidigt finns risker med att utöka Myndigheten för yrkeshögskolans uppdrag för mycket. Detta uppdrag bör därför ges till myndigheter kopplade till högskolan.

5.3.5 Stärk de nationella yrkesprogrammen på gymnasial nivå

Grafiska Företagen avstyrker utredningens förslag.

Grafiska Företagen delar utredningens oro för den grupp som idag har svårt att ta sig igenom gymnasieskolan, men som vi konstaterar i vårt remissvar på "fler vägar till arbetslivet"¹ har förslaget flera problem. Det handlar dels om att målgruppen är väldigt heterogen, dels om den svenska arbetsmarknadens struktur med en minskande andel "enkla jobb". För ett mer utförligt resonemang hänvisar vi till industrirådets remissvar.

5.3.6 STEM och möjligheten att göra kloka utbildningsval

Grafiska Företagen tillstyrker utredningens bedömning. Vi vill i sammanhanget lyfta betydelsen av STEM på alla nivåer. Ändamålsenliga STEM-insatser på grundskolan, inom gymnasiala yrkesutbildningar och liknande är viktig komponent i en STEM -strategi.

5.3.7 Stärkta förutsättningar i klassrummet

Grafiska Företagen delar bedömningen.

5.3.8 Ett mer träffsäkert omställningsstudiestöd

Omställningsstudiestödet bör reformeras. Vi hänvisar till det svar som Svenskt Näringsliv avser lämna tillsammans med centrala arbetsmarknadsparter. KK-stiftelsen bör ges resurser för att kunna finansiera utvecklingen av nya grundutbildningar inom den högre utbildningen som

¹ <https://www.industriradet.se/wp-content/uploads/Industriradets-yttrande-over-Fler-vagar-till-arbetslivet-20250522-slutversion.pdf>

riktar sig till yrkesverksamma. Detta bör ske genom att regeringen och KK-stiftelsen träffar en överenskommelse. Grafiska Företagen tillstyrker förslaget.

5.3.9 Utvärdera verksamheten inom omställningsavtalen

Vi hänvisar till det svar som Svenskt Näringsliv avser lämna tillsammans med övriga centrala arbetsmarknadsparter.

5.3.10 Stärk arbetsmarknadsutbildningen

Förslag: Öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning.

Grafiska Företagen tillstyrker förslaget men vill samtidigt betona att deltagarantalet inte är ett självändamål. Arbetsmarknadsutbildning ska leda till arbete och bedrivas i nära dialog med anställande företag.

Förslag: Definiera målgruppen för arbetsmarknadsutbildning i högre utsträckning utifrån den arbetssökandes jobbchanser efter avslutad utbildning snarare än tiden i arbetslöshet
Grafiska Företagen tillstyrker förslaget. Detta kräver en bättre fungerande kartläggning, användning av valideringsverktyg och nära samverkan med anställande företag.

Förslag: Dela upp Arbetsförmedlingens upphandlingar av arbetsmarknadsutbildning i regionala kontrakt för att minska risken för och konsekvenserna av överprövningar.
Grafiska Företagen tillstyrker utredningens förslag. Som utredningen förtjänstfullt belyser finns det problem med hur dagens arbetsmarknadsutbildning fungerar. Ett mer decentraliserat system bör kunna stärka arbetsmarknadsutbildningens funktion.

9.3.1 Rättvisa betyg och antagningsregler främjar kunskap

Normera betygssättningen på gruppnivå

Grafiska Företagen är i grunden positiva till betygsutredningens förslag. Utredningen är remitterad och proposition väntas under våren 2026.

Ett gemensamt skolval bör införas

Grafiska Företagen har inget att erinra i frågan.

Ge fler behörighet att läsa vidare

Grafiska Företagen delar ambitionen men inte kommissionens bedömning. Då förslaget återkommer i slutbetänkandet hänvisar vi till svar på 5.3.5 i huvudbetänkandet.

Lärosäten bör få ställa högre krav på sökande

Grafiska Företagen har inget att erinra mot förslaget. Det finns mycket som tyder på att de generella behörighetsreglerna inte motsvarar de förkunskaper som krävs på många utbildningar. Detta leder till avhopp som både innebär kostnader för den studerande och för samhället. Samtidigt finns det ett värde i att behörighets- och antagningsregler är transparenta för både studerande och gymnasieskolan.

9.3.2 Finansieringen bör spegla utbildningsanordnarens ansvar och premiera högkvalitativ utbildning.

En skolpeng som avspeglar huvudmannens ansvar

Grafiska Företagen har inget att erinra om förslaget, men ser samtidigt är det viktigt att säkerställa en kvalitativ mångfald.

En rationell dimensionering av gymnasieskolan

Grafiska Företagen tillstyrker utredningens förslag men vill samtidigt lyfta andra aspekter. Planerings- och dimensioneringsreformen har till stor del inneburit en positiv förändring i gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Kompetensförsörjningsperspektivet har fått en starkare ställning. Samtidigt kvarstår ett antal frågor. De publicerade planeringsunderlagen pekar på en kraftig överdimensionering av framför allt samhällsprogrammet och det ekonomiska programmet. Detta trots att planeringsunderlagen även har vägt in elevernas önskemål, vilket tyder på att det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv sannolikt skulle vara relevant med ytterligare minskning av antalet platser. För att uppnå detta krävs en bättre dialog mellan samtliga huvudmän och i slutändan sanktionsmöjligheter. Det finns också utmaningar kopplade till att få till utbildningar som är av stor vikt men där behoven i numerär inte är så stora. Denna fråga har inte fullt ut hanterats inom reformen hittills. Det finns även andra aspekter, såsom den ganska grova indelningen i yrkesroller utifrån gymnasiet snarare än arbetsmarknaden, som också skulle behöva hanteras i en översyn av reformen.

Den högre utbildningen bör styra mot efterfrågade utbildningar

Grafiska Företagen tillstyrker förslaget.

Minskade incitament att sänka kunskapskraven i den högre utbildningen

Grafiska Företagen tillstyrker förslaget.

Kvalitet före kvantitet i den högre utbildningen

Grafiska Företagen tillstyrker förslaget.

Försöksverksamhet för snabbare genomströmning

Grafiska Företagen tillstyrker förslaget.

9.3.3 En effektiv insyn och tillsyn krävs

Grafiska Företagen har inget att erinra mot förslagen i avsnittet. En generell uppfattning är dock att en mer kvalitetsinriktad uppföljning oavsett huvudman skulle ha en större effekt på utbildningskvaliteten än insatser endast riktade mot enskilda huvudmän. Detta kräver bland annat en ny instruktion till Skolinspektionen där effekt och kvalitetsuppföljning ges en högre prioritet än idag.

9.3.4 Tidiga insatser och utvidgad rätt till utbildning m.m.

Tidiga insatser är avgörande för att fler ska klara skolan

Grafiska Företagen delar bedömningen, men uppfattar att ambitionen inte är tillräcklig. Vår uppfattning är att detta bör regleras på ett sådant sätt att skolhuvudmän kan åläggas att erbjuda tidiga insatser för elever som riskerar att inte klara målen.

Försöksverksamhet med utvidgad undervisningstid

Grafiska Företagen tillstyrker förslagen men vill också göra följande kompletteringar. Vi delar utredningens bedömning om att det är önskvärt att stärka skolans möjligheter att nå det kompensatoriska uppdraget kring grundläggande färdigheter. Vi ser samtidigt att nuvarande

regler om undervisningstid och läsårstider även har oönskade effekter i bland annat gymnasieutbildningen. Den garanterade undervisningstiden innebär en lärarledd tid på 4-5 timmar per dag. Detta ger upphov till stress hos elever och lärare. Det försvårar också skolans kompensatoriska roll då tid för att hantera tidigare kunskapsbrister sällan finns. Detta ger flera negativa effekter. För många yrkeselever blir tiden för att lära sig ett yrke väl knapp. För elever på högskoleförberedande program kan det leda till taktikval då möjligheterna att nå höga betyg på de naturvetenskapliga och tekniska programmen upplevs som svårare än på andra program. Läsårstiderna, och då framför allt sommarlovet, försvårar planering av arbetsplatsförlagt lärande.

Eva Glückman
VD

Jakob Steinstö
Branschansvarig